

Deželni zbori.

Deželni zbor Kranjski.

V 6. seji 20. aprila spominjal je deželni glavar na umrlega poslanca Leopolda Jugovica in povdarjal zasluge njegove kot deželni poslanec in kot župan mesta Kranjskega. Deželni zbor je pooblastil deželnega glavarja, da v imenu njegovem sočutje pismeno izrazi vdovi ranjega. — Potrdil se je računski sklep deželnega zaklada za leto 1876., po katerem znašajo dohodki 920.951 gold. 37 $\frac{1}{2}$ kr., stroški 857.789 gold. 60 $\frac{1}{2}$ kr., gotovi ostanek 63.161 gold. 77 kr., konečno čisto premoženje pa 1 milijon in 427.042 gld. 12 kr. — Potrdili so se dalje računski sklepi različnih ustanovnih zakladov za l. 1876. — Ker je vsled lanskega deželno-zbornega sklepa c. k. ministerstvo za prihodnost na državno blagajnico prevzelo popotne stroške o kužnih boleznih, za preteklost pa dotičnih stroškov noče povrniti deželnemu zakladu, je deželni zbor v današnji seji sklenil, naj se zarad tega povračila vloži tožba pri državni sodnji. — Dalje so se dovolile občinske priklade, in sicer: občini Podkraj po 50% za 1877. do 1881. leta; vasem Podgrič, Lozice in Otošče po 40% za leto 1876. in 1877.; občini Rateče po 30% za leto 1877., občini Tržič po 40% za leto 1877., občini Šturija po 30% na vžitnino za leto 1877. — Gledé Turjaške ceste se je sklenilo, da naj se ta cesta preloži ob bregu Ahacijevе gore od Turjaka do Pijave gorice in da mora delo končano biti v jeseni prihodnjega leta; skupni dotični stroški so proračunjeni na 29.021 gold., za katere se je 10.000 gold. podpore dovolilo iz deželnega zaklada.

V tej seji obravnaval se je za kmetijstvo velevažni predmet, namreč poročilo gospodarskega odseka o peticijah kmetijske podružnice Metliške in Novomeške za ustanovitev stalnega popotnega učitelja kmetijstva na Kranjskem. Gospodarski odsek, kateremu je bil dr. Bleiweis poročevalec, je nasvetoval sledeče predloge:

1. Deželni zbor za napredek našega domačega kmetijstva pripoznava potrebo stalnega popotnega učitelja; ker pa z ozirom na odpisa slavnega ministerstva kmetijstva od 7. februarja 1877. leta števil. 1572/180 in od 14. marca 1877. leta števil. 3159/400 že letos ni mogoče ga ustanoviti, zato se za letošnje leto po dogovoru z družbo kmetijsko takoj nastavi provizoren popotni učitelj, za to opravilstvo popolnoma sposoben in slovenskega in nemškega jezika zmožen, ki naj svoje delovanje začne meseca junija t. l. z remuneracijo 125 gld. in pa 50 gld. popotnine na mesec.

2. Da se pridobi remuneracijski znesek, nalaga se deželnemu odboru, obrniti se do subvencijskega odbora c. k. družbe kmetijske za prepust onih 600 gld., ki mu jih je slavno ministerstvo kmetijstva z dopisom od 2. aprila t. l. števil. 2270/290 na c. k. deželno vlado Kranjsko za letošnje leto obljubilo; — da pa se dopolni v predlogu 1. učitelju odmerjena remuneracija, pooblastuje se deželni odbor, da še potrebnih 625 gold. vzame iz onih 1500 gold., ki jih je lanski deželni zbor nadaljevalnim kmetijskim šolam za letošnje leto odločil.

3. Deželnemu odboru se nalaga, da stopi v dogovor z družbo kmetijsko ter vzajemno ž njo sestavi instrukcijo za popotnega učitelja, po kateri ima opravljati svoj mandat.

4. Te sklepe naj deželni odbor objavi centralnemu odboru družbe kmetijske, da zamore zadostiti ukazu sl. ministerstva kmetijstva, naznanjene mu od c. k. deželne vlade z dopisom od 9. aprila t. l. števil. 2540.

V splošni debati se je prvi oglašil poslanec Kramarič, ki je z gorko besedo priporočal odsekove predloge, naslonjene na živo potrebo poduka v kmetijstvu, ter je konečno nado izrekel, da tej važni stvari gotovo v naši zbornici ne bode ugovarjal nobeden.

Al nada ta se ni izpolnila; prvi, ki je nasprotoval stvari prekrojni našemu kmetijstvu, bil je zopet Dežman, zastopnik tako zvanega veleposestva. V sila dolgem govoru je ostro kritikoval poročilo in predloge gospodarskega odseka izprva s precej mirno besedo, pobravši vse, o čemur je mislil, da bode spodbilo odborove nasvete, potem pa je zašel v obligatno svojo „sveto jezo“, a o tej kazal, da nima pojma o tem, kaj je popoten učitelj kmetijstva, kdo nastavlja take učitelje in kolik vpliv more imeti za napredek kmetijstva; konec govora njegovega je bil predlog: peticiji naj se izročite c. k. vladi, deželnemu odboru pa nalaga, prevdarjati, ali je ustanovitev popotnega učitelja za deželo Kranjsko neobhodno potrebna ter o tem poročati prihodnjemu deželnemu zboru, — to je, z drugimi besedami rečeno, nujno stvar zavleči „ad calendas graecas“, kakor nekdanj šolo kmetijsko.

Poslanec M. Lavrenčič, zavračaje nekoliko Dežmanove ugovore, je toplo priporočal odsekove predloge.

Poslanec Horak s svojega stališča kot obrtnik je povdarjal, da si kmetijstvo in obrtnijstvo sezati more vroko, ker se drug na drugega naslanja, ter da ga je poslanec Kramarič popolnoma prepričal, da je ustanovitev popotnega učitelja živa potreba našemu kmetovalcu; Horak se na dalje sklicuje na druge dežele, ki neprenehoma skrbé za povzdigo kmetijstva, konečno pa vpraša: kako to, da poslanec Dežman ni ugovarjal, ko se je vlani zboljšala plača muzejskemu kustosu Dežmanu?

Vitez Gariboldi se je hotel opravičiti, kako to, da je v odseku govoril za popotnega učitelja, da se je pa čez noč premislil in da danes nedosledno glasoval bode za Dežmanov predlog.

Poslanec dr. Poklukar povdarja, da je boj, katerega bojuje nasprotna stranka, čisto nepotreben, ker odsekov predlog gre le na to, naj se popotni učitelj nastavi le začasno in še le prihodnji deželni zbor bode odločil, ali je nastaviti stalno ali ne. Sicer pa gosp. Dežman in njegovi tovariši nasprotujejo edino le iz tega vzroka, ker učitelj mora biti slovensk domačin; se vé, vse drugače bi bilo, in ne bi se ugovarjalo od nasprotnne stranke, ako bi se nastavljal kak tujec kultur nosec.

Potem se je oglašil zopet Dežman ter odgovarjal Horaku in dr. Poklukarju, katera sta mu segla hudó za kožo.

Zdajci se je oglašil tudi v nemčurski tabor ubegli slovenski kmet, poslanec Zagorec, le zato, da se zopet pobaha s svojim posestvom; rekel: je „le pojte pogledat moje vrtove in moje vinograde, pa boste videli, da kaj tacega nima nobeden na Dolenskem, popotni učitelj nam ne bode koristil nič“. — Jako dobro pa Zagorca zavrača poslanec Kramarič ter povdarja, da baharija ne spada sem, da je vedenje Zagorčevó smešno, vsaj nima vsak kmet tako lepih travnikov in vinogradov kakor Zagorec, potreba je toraj nujna, zavoljo nevednosti mnogokrat ubogemu kmetu priti na pomoč; sicer pa Zagorec ne govori iz svojega lastnega prepričanja, ampak on podpira le narodu sovražno stranko, s katero je zvezan z dušo in telesom. — To je Zagorca tako hudó razkačilo, da zakliče Kramariču: kaj boš ti mene „rihtal“ in me očital? (Splošen smeh.) Jaz sem že povedal in zopet ponavljam, da nisem nikomur na „štriku“. (Vnovič gromovit smeh.)

Konečno v splošni debati poprime poročevalec dr. Bleiweis besedo ter odgovarja Dežmanu, da, če bi hotel on se poslužiti tistih besedi, katere Dežman rabi v vsakem zboru „verschwommen“, „ingeschmuggelt“ itd., rekel bi lahko, da sila veliko otrobov je Dežman vezal v svojem govoru; dokazati pa hočem, da ugovori njegovi niso nič drugrega, kakor pleve skoz in skoz. Dežman pravi, da tu gre le za rešitev dveh peticij; jaz pa pravim, da ste ti peticiji le vzrok, da je vprašanje o popotnem učitelju prišlo pred dež. zbor. Ko bi podružnici kmetijski ne bili storili tega, moral bi glavni odbor kmetijske družbe to storiti, kateri je to sklenil 22. novembra p. l., in ako bi kmetijska družba ne bila tega storila, prisiljen bi bil v to deželni odbor; on se je namreč na vprašanje c. kr. ministerstva za kmetijstvo od 14. marcija t. l. izrekel v istem smislu, kajti treba je po tem ministerskem ukazu, da pri državnih subvencijah v prihodnje dežela govori prvo besedo. Tega dopisa nisem hotel nikakor skrivati, vsaj sem ga citiral in da bi Dežman ne bil bolj na Dunaji kakor je v Ljubljani, vedel bi to iz obravnave deželnega odbora. Dežman ne išče v današnjih predlogih tega, kar ti predlogi hočejo, namreč nastavo provizornega učitelja, ampak on eskamotira le-sem stalnega učitelja; o stalnem učitelju pa ima odločiti še le prihodnji deželni zbor; zdaj gre le za provizorno nastavo učitelja, ki po odsekovem predlogu deželi ne bo stroškov več prizadeval; Dežman pravi, da že s tem, da pripoznavamo potrebo, je stalni učitelj odločen; jaz pa pravim, ako kaj takega ne pripoznavamo, damo si sami največji „testimonium paupertatis“, kajti koristi popotnih učiteljev ne bomo še le mi odločili, pripoznana je že davno povsod. Nadalje odgovarja Dežmanu, da peticij podružnic nikakor ni hotel skrivati, vsaj ji je Dežman sam bral, povedal pa sem jedro, kaj peticiji zahtevate; prošniki iz srca govorijo in na kratko pravijo: naši ljudje potrebujejo poduka, dajte nam učitelja! Poslancu Dežmanu celó nič niso znane obravnave, ki jih ima kmetijska družba s sl. ministerstvom. Kmetijska družba vé, da le učitelji teoretično in dobro podučeni v kmetijstvu morejo vspešno delati na kmetijskih nadaljevalnih šolah, in zato je rekla, da naša preparandija brez praktičnega dokazovanja v različnih strokah ni nič vredna, kar se tiče kmetijskega nauka. Ko je ministerski svetnik dr. Lorenc bil v Ljubljani, se je prepričal o tem. Le ako hočemo kako stvar zboljšati, moramo začeti pri glavi. Če učitelj strokovnjak pride v preparandijo, bode pripravnik izuril, da bodo dobro podučeni šli na nadaljevalne šole; drugače tudi z nadaljevalnimi šolami ne bo nič. Ako Dežman misli, da to biti ne more, kaže le, da učnega načrta za preparandije ne pozna. Vsakemu je težko govoriti o tem, kar ne razume, pri poslancu Dežmanu se pa vidi, da, kjer ga o tem vprašani primem, nikjer nič prav ne vé. (Veselost.) Dr. Bleiweis nadaljuje, da, ker smo zdaj na tem, da organiziramo nadaljevalne kmetijske šole, bode treba izvedenca v pomoč; treba bo popotnega učitelja, da si po deželi ogleda kmetijske naprave, osnovane po državnih subvencijah, vodnjake, živino itd. ter o tem poroča. Ministerstvo kmetijstva namerava tudi v naši deželi izpeljati zložbo zemljišč; tu bode treba pomoči, da bomo ljudstvo pridobili za to jako koristno osnovo; samo za to, ako bi se posrečilo, je 10.000 gld. plače premalo. Popotnih učiteljev imajo tudi druge dežele, Dolenja Avstrija celó tri. Dežman hoče le „kulturinženirja“ za senožeti; popotni učitelj pa bode skrbel za vse kmetijstvo, ne samo za senožeti. Dežman pravi dalje, popotni učitelj se bo lahko ceneje dobil; pri Dežmanu je vse lahko; al spretnega

učitelja dobiti ni tako lahko; mož mora biti svojega posla popolnoma zmožen. Koliko truda smo imeli, da smo dozdej dobili sposobne može za posamezne predmete. Sreča je bila, da smo dobili izvrstnega gospoda Mesarja za Gorenjsko stran zarad sirarstva, da smo dobili gosp. Piskarja, ki širi setev Rigajskega lanú po deželi. In kako je vnel prof. Povše Dolence in Gorence za napredek kmetijstva, to kaže peticija Metliška, o tem so poročali časniki.

Zato ne gre, da bi kar kakega preparanda vzeli za popotnega učitelja kmetijstva. Mi imamo res čudne svetnike v tej zbornici. Zmirom in zmirom je na desni strani nasprotstvo konsekvantno o tem, kedar ima priti narodni jezik kjer koli v obravnavo. Če zahtevamo slovenski jezik v šole, reče se: ni ga treba! vsaj ga otroci znajo; — če zahtevamo kmetijsko šolo, pravi se: ni je treba! naj gredó mladenči sè štipendijami „ins Reich“; — če podpore zahtevamo za slovensko gledišče, ni je treba; — če zahtevamo, naj se nastavi popoten učitelj, ki bo v slovenskem jeziku učil kmetijstvo, ugovarja se nam: vzemite si drugih moči, vsaj jih boste našli: če jih pa ne boste našli, bo — stvar zaspala. Danes smo se zopet prepričali, kako prav je imel tisti modri mož, ki je rekel: človek ima jezik zato, da svoje misli zakriva. Po vsem tem priporočam toplo na korist dežele in kmetijstva našega predloge gospodarskega odseka, kajti od našega kmeta se vedno le zahteva več in več davek; če pa se mu imajo dati pripomočki, da bi zmožen postal viši davek plačevati, takrat se vse odbija. Kmetijsko šolo ste nam odbili, sedaj pa hočete še popotno učiteljstvo odbiti!

S tem je bila splošna debata končana.

Predno se preide v specijalno debato, glasovalo se je o Dežmanovem predlogu, ki ni obveljal, in pričel se potem razgovor o posamesnih odsekovih predlogih.

Prvi gori navedeni odsekov predlog je brez posebnega razgovora obveljal pri glasovanju.

K drugemu odsekovemu predlogu je bil dr. Poklukar nasvetoval ta-le dostavek: „če ne bi bilo mogoče za popotnega učitelja še potrebnih 625 gold. vzeti iz onega denarja, katerega je lanski deželni zbor odločil nadaljevalnim kmetijskim šolam, naj se pa iz deželnega zaklada za letos dodá 625 gold.“

S tem predlogom je dr. Poklukar dregnil kakor v gnjezdo sršenov; hud vriš je nastal na nasprotni strani. Da bi se posvetovali, kako dr. Poklukarjevemu predlogu v okom priti, nasvetoval je vitez Vesteneck, naj seja prestane za nekoliko časa, kar se je tudi zgodilo.

Ko se seja zopet nadaljuje, ves razburjen prvi poprime baron Apfaltrern besedo in nasvetuje, naj se dr. Poklukarjev predlog izroči finančnemu odseku, da ga pretresava skupno z gospodarskim odsekom. V tem ga živo podpira Dežman, ki hoče, da se za popotnega učitelja ne krajcarja ne dá iz deželnega zaklada. Vitez Vesteneck, v živem spominu na glasovite beriške volitve v zbornico kupčijsko, srdito zakliče, da so ure národne večine v deželnem zboru že štete in da ona zato zadnje ure še porablja, da svoje varovance preskrbi. Konečno pa napada dr. Bleiweisa, katerega imenuje „komandanta“ v odboru družbe kmetijske, „komandanta“ v dež. odboru in večine deželnega zbora, ki slepa za njim hodi itd. Ta surovost vzbudi velik hrup. Posl. Horak zakliče zbornice predsedniku, da nasprotna stranka sme početi vse, karkoli hoče, da pa govorniku narodne stranke takoj pretrga besedo. Dr. Bleiweis zahteva, naj se Vesteneck zavrne k „redu“, čemur se je predsednik ognil s tem, da je Vestenecka opomnil, naj v govoru ostane pri stvari sami. Vendar je to Vestenecka

tako osupnilo, da ko je hotel potem še nadaljevati govor, ni vedel več kaj povedati. Oglasil se je potem dr. pl. Schrey, ki pa je le nekoliko tega ponavljal, kar so tovariši njegovi že prej povedali.

Potem je dr. Poklukar svoj predlog na kratko, pa tehtno zagovarjal, rekši, da iz govorov Dežmanovih in drugih nasprotnikov je očitno postalo, da je treba skrbeti zato, da prvi že sprejeti predlog ne najde kake zapreke.

Poročevalec dr. Bleiweis dokazuje, kako previden je predlog dr. Poklukarja, provociran po govorih nasprotne stranke. Če pa baron Apfaltrern povdarja „eine neue Belastung des Landesfondes“ — pravi dalje — vprašam barona Apfaltrerna in njegove drugove: kako da „Landesfond“ niso nič „belastet“ videli, ko so za nemško gledišče votirali 3300 gold., Vesteneckovemu neslanemu žuganju pa, da po novih volitvah ne bode narodne večine več v deželnem zboru, odgovarja, da se volitve poslancev v prihodnji deželni zbor ne bodo, kakor volitve v kupčijsko zbornico, vršile — z beriči!

Pri konečnem glasovanju so po skoro 5 ur trajajočem boji obveljali vsi odsekovi predlogi s Poklukarjevim dodatkom vred. V 3. glasovanju so namreč glasovali za te predloge: grof Barbo, dr. Bleiweis, Grasselli, Horak, Kotnik, Kozler, Kramar, Kramarič, Lavrenčič, Murnik, Obreza, Pakiž, dr. Poklukar, Robič, Rudež, Tavčar, Toman in dr. Zarnik. — Nasprotno so glasovali: Braune, Dežman, vitez Gariboldi, vitez Kaltenegger, vitez Langer, grof Margheri, vitez Savinschegg, Schaffer, dr. pl. Schrey, baron Taufferer, grof Thurn, vitez Vesteneck in Zagorec.

Deželni zbor Goriški.

V 5. seji so se obravnale med drugimi unikrat omenjenimi še te le reči. Kmetijska družba Goriška je prosila, da bi se ustanovila deželna živinozdravniška šola v Gorici. Zbor je zavrnil to prošnjo. — Podpore so se dovolile Fr. Pečenko-tu (50 gold.), učencu živinozdravniške šole v Ljubljani; Andreju Bratuž-u, dijaku više šole kmetijske (100 gold.). — Šesta seja 20. aprila t. l. (ob 11. uri dopoldne). Na dnevnem redu: kmetijska šola. (Poroč. Del Torre.) Sprejet je ta-le predlog: Šola mora ostati skoz in skoz praktična in imeti eno vodstvo; deželni odbor naj skuša urediti za letos začasno to šolo po sedanjih pravilih; za prihodnjo sesijo pa naj podá temeljito poročilo o njej z določnimi nasveti. V ta namen naj dobro pretrese vse dotične spise in predloge, ki so v tej zadevi zboru ali odboru došli. — Deželni zalog kaže (v 14 rubrikah) več ko 106 gold. primanjkljeja, kateri se bode polnil z dokladami, in sicer: z 12% k neposrednim davkom; z 20% na vžitnino od vina in mesa in 1 gold. na vsak hektoliter potočenega piva. — Gledé kmetijske šole se je sklenilo tudi še to, da naj sl. odbor poskrbi, da se šola do leta 1878. prestavi v poslopje za-njo nakupljeno v Podturn, — če ne bo prizadevala ta preselitev prevelikih stroškov. Važen je — gledé na nekakošne razmere — sklep, da ima deželne kmetijske šole ravnateljstvo podati natančen račun o nekih predelkih zapopadenih v prevdarku dež. zaloge. Oj ti ljubeznjiva kmetijska šola! (Dal. prih.)

Deželni zbor Tržaški.

O tem deželnem zboru, v katerem vlada večina lahonska, ni o političnih zadevah nič družega poročati, kakor to, da ta večina, kjer in kedar le more, neumorno dela na to, da bi laško žrelo pogoltnilo vse, kar je slovenskega v Trstu in okolici njegovi — „ad majorem Italiae gloriam“. Starcu Hermetu je zato volilni red,

po katerem je okoličanom našim vendar še mogoče pa narodnjakov spraviti za poslance v zbor, hud trn v pëti, zato s svojatjo svojo kuje prenarredbo volilnega reda že več let, vendar mu dosihmal še ni obveljalo da bi bil volilni red, po njegovih željah predrugačen, dobil cesarjevo potrjenje. Kakor gorjé vam na Kranjskem, če bi nemčurji dobili večino v zboru, taka se godí nam Tržaškim Slovincem pod regimentom lahonskim. Bog pomozí!

Naši dopisi.

Iz Rusije 21. aprila. η. *) — „Quem Jupiter perdere vult, dementat“. Le-ta izrek je tako znan in tolikokrat se je vresničil, da se nam res bolj smešno, kakor čudno zdi to, kar se godí v Londonu in v Carigradu. Koliko si je Ruski car prizadjal, da bi ostal veren sam sebi, svojemu čuvstvu, svojim idejam, resnični in kristjanski civilizaciji, ki ne tirja krvavih vojsk, ampak mirne sprave — al vse njegovo prizadevanje bilo je zastonj; Angleški „interesi“ in pa Turška surovost so močnejši, kakor miroljubje Ruskega cara. Ko so se v Londonu prepirali o protokolu in se pulili za vsako njegovo besedico, nevoljno je vsak Rus odprl svoj zapisnik in premišljeval vse to, kar so Evropski diplomati govorili in pisali z začetka Hercegovinskega ustanka do poslednjih poročil o Londonskem protokolu, in z bitko ironijo si je mislil: nu, Turško-slovansko prašanje bodo zdaj zdaj pokopali na nekoliko let; dveletni krvavi Slovanski boj s Turškimi barbari je prinesel kristijanom bitko povišanje s Turškega kola na Londonski protokol. Al previdnost Božja je delo drugače zasukala. Perfidni Albion, kakoršen je vselej bil, kakoršnega se je kazal, ko je podpisaval Andrašijev projekt, ko edini ni hotel podpisati Berolinskega memoranduma, ko se je v Carigradu na videz udeleževal s poslanci drugih držav konferencije, za njihovim hrbtom pa perfidno zaveral Turka, da konferencija je le komedija bila; prav tacega se je pokazal pri podpisovanju Londonskega protokola. S protokolom se Evropejske vlade obračajo do Turčije ter tirjajo, naj spolni reforme, ktere je konferencija spoznala za potrebne; verolomni Albion pa, podpisavši tak protokol, hiti dementirat svoj podpis z deklaracijo, da protokol ne bo imel veljave, ako se ne doseže njegov cilj, to je, če Rusija s Turčijo ne položí orožja z rok! Ali ni Londonski kabinet podoben harlekinu, ki zijalastemu ljudstvu kaže kako reč, na primer, pomorančo v roci: „Sehen sie, meine Herrschaften, pomoranča, eins, zwei, drei“ — nič ni v roki, pomoranče nikjer ni! Dokazal je verolomni Albion resničnost besedi nemškega poeta, da tudi v neumnosti je metoda. S svojo neumnostjo, da zavoljo Angleških „interesov“ bi se morali odreči od človeških pravic Slovani Balkanskega polotoka in ostati pod Turškim jarmom, je primoral Ruskega cara, odreči se daljšim besednim preprirom in stopiti na delo. Včeraj se je odpeljal car s carevičem naslednikom in generalom Ignatjevim k armadi v Kišenjov. Po vse je tedaj gotovo, da bode boj. Jutri ima Ruski poverjenik v Carigradu vojsko napovedati in potem se odpraviti čez Odeso domov; tedaj predno prejmete to pismo, je Ruska armada že prestopila reko Prut. Zdaj tedaj je vprašanje: kakošni bodo nasledki vojske? in kakošna bo vojska sama? Tukaj je dvojno mnenje: eni mislijo, da Bosno in Hercegovino bo vzela Avstrija, — Nikšič, Podgorico in Špico vzame Črnogora, Rusija pa bo vzela za-se v Aziji Batum, ob Donavi

*) Hvala lepa! Prosimo nadaljevanja.